

LATIN
STANDARD LEVEL
PAPER 2

Thursday 16 May 2002 (morning)

2 hours

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Answer the questions on two passages from Section A and answer one question from Section B.

SECTION A

In this Section answer the questions on two of the passages.

1. Roman Epic: Virgil, *Aeneid* 4. 198-231.

Hic Hammone satus rapta Garamantide nympa
templa Iovi centum latis immania regnis,
200 centum aras posuit vigilemque sacraverat ignem,
excubias divum aeternas, pecudumque cruore
pingue solum et variis florentia limina sertis.
isque amens animi et rumore accensus amaro
dicitur ante aras media inter numina divum
205 multa Iovem manibus supplex orasse supinis;
'Iuppiter omnipotens, cui nunc Maurusia pictis
gens epulata toris Lenaeum libat honorem,
aspicis haec ? an te, genitor, cum fulmina torques
nequiquam horremus, caecique in nubibus ignes
210 terrificant animos et inania murmura miscent ?
femina, quae nostris errans in finibus urbem
exiguam pretio posuit, cui litus arandum
cuique loci leges dedimus, conubia nostra
reppulit ac dominum Aenean in regna recepit.
215 et nunc ille Paris cum semiviro comitatu,
Maeonia mentum mitra crinemque madentem
subnexus, rapto potitur: nos munera templis
quippe tuis ferimus famamque fovemus inanem.'
Talibus orantem dictis arasque tenentem
220 audiit Omnipotens, oculosque ad moenia torsit
regia et oblitos famae melioris amantis.
tum sic Mercurium adloquitur ac talia mandat:
'vade age, nate, voca Zephyros et labere pennis
Dardaniumque ducem, Tyria Karthagine qui nunc
225 exspectat fatisque datas non respicit urbes,
adloquere et celeris defer mea dicta per auras.
non illum nobis genetrix pulcherrima talem
promisit Graiumque ideo bis vindicat armis;
sed fore qui gravidam imperiis belloque frementem
230 Italiam regerit, genus alto a sanguine Teucri
proderet, ac totum sub leges mitteret orbem.

- (a) Set this passage in its context in the book. *[2 marks]*
- (b) Translate lines 203-5 ('isque...supinis'). *[3 marks]*
- (c) Scan lines 219-220 ('Talibus...torsit'). *[2 marks]*
- (d) Discuss the speaker's portrayal of Dido and the Trojans in lines 206-18. What does it suggest about his own character? *[6 marks]*
- (e) Does the response in 223-31 suggest that Jupiter sees things from the same point of view? What is most significant about the response in terms of the rest of the book and the poem as a whole? *[7 marks]*

2. Roman Satire: *Juvenal 3.1-20*.

SATURA III

Quamvis digressu veteris confusus amici,
 laudo tamen, vacuis quod sedem figere Cumis
 destinet atque unum civem donare Sibyllae.
 ianua Baiarum est et gratum litus amoeni
 5 secessus. ego vel Prochytae praepono Suburae;
 nam quid tam miserum, tam solum vidimus, ut non
 deterius credas horrere incendia, lapsus
 tectorum adsiduos ac mille pericula saevae
 urbis et Augusto recitantes mense poetas ?
 10 sed dum tota domus raeda componitur una,
 substitit ad veteres arcus madidamque Capenam.
 hic ubi nocturnae Numa constituebat amicae—
 nunc sacri fontis nemus et delubra locantur
 Iudaeis quorum cophinus faenumque supellex,
 15 omnis enim populo mercedem pendere iussa est
 arbor et eiectionis mendicat silva Camenis—
 in vallem Egeriae descendimus et speluncas
 dissimiles veris. quanto praesentius esset
 numen aquis, viridi si margine cluderet undas
 20 herba nec ingenuum violarent marmora tofum.

- (a) In what ways does this passage make a good opening for the satire? [4 marks]
- (b) Translate lines 6-9 ('nam quid...poetas'). [4 marks]
- (c) Scan lines 1-2 ('Quamvis...Cumis'). [2 marks]
- (d) Explain the references to 'Cumis' (line 2), 'Suburae' (line 5), and 'Numa' (line 12). [6 marks]
- (e) Explain the effect of the contrasts in lines 18-20 ('quanto...tofum.'). [4 marks]

3. Tacitus' presentation of imperial policy: Tacitus, *Annals* 14. 20-21.7.

Nerone quartum Cornelio Cosso consulibus quinquennale ludicrum Romae institutum est ad morem Graeci certaminis, varia fama, ut cuncta ferme nova. quippe erant qui Gn. quoque Pompeium incusatum a senioribus ferrent quod mansuram theatri sedem posuisset. nam antea subitariis gradibus et scaena in tempus structa ludos edi solitos, vel si vetustiora
 5 repetas, stantem populum spectavisse, ne, si consideret theatro, dies totos ignavia continuaret. spectaculorum quidem antiquitas servaretur, quoties praetores ederent, nulla cuiquam civium necessitate certandi. ceterum abolitos paulatim patrios mores funditus everti per accitam lasciviam, ut quod usquam corrumpi et corrumpere queat in urbe visatur, degeneretque studiis externis iuventus, gymnasia et otia et turpis amores exercendo,
 10 principe et senatu auctoribus, qui non modo licentiam vitiis permiserint, sed vim adhibeant ut proceres Romani specie orationum et carminum scaena polluantur. quid superesse nisi ut corpora quoque nudent et caestus adsumant easque pugnas pro militia et armis meditentur ? an iustitiam auctum iri et decurias equitum egregium iudicandi munus expleturos, si fractos sonos et dulcedinem vocum perite audissent ? noctes quoque
 15 dedecori adiectas ne quod tempus pudori relinquatur, sed coetu promisco, quod perditissimus quisque per diem concupiverit, per tenebras audeat.

21. Pluribus ipsa licentia placebat, ac tamen honesta nomina praetendebant. maiores quoque non abhorruisse spectaculorum oblectamentis pro fortuna quae tum erat, eoque a Tuscis accitos histriones, a Thuriis equorum certamina ; et possessa Achaia Asiaque ludos
 20 curatius editos, nec quemquam Romae honesto loco ortum ad theatralis artes degeneravisse, ducentis iam annis a L. Mummii triumpho qui primus id genus spectaculi in urbe praebuerit. sed et consultum parsimoniae quod perpetua sedes theatro locata sit potius quam immenso sumptu singulos per annos consurgeret ac destrueretur. nec perinde magistratus rem familiarem exhausturos aut populo efflagitandi Graeca certamina a
 25 magistratibus causam fore, cum eo sumptu res publica fungatur. oratorum ac vatum victorias incitamentum ingeniis adlaturas ; nec cuiquam iudici grave auris studiis honestis et voluptatibus concessis impertire. laetitiae magis quam lasciviae dari paucas totius quinquennii noctes, quibus tanta luce ignium nihil inlicitum occultari queat.

- (a) Set this passage in its context in the book. [2 marks]
- (b) Translate lines 14-17 ('noctes quoque...praetendebant'). [4 marks]
- (c) Are there any indications in this passage of Tacitus' own views on the debate he presents here? [4 marks]
- (d) What does this passage tell us about Roman attitudes to Greek culture? [6 marks]
- (e) Why does Tacitus devote so much space to the discussion of these entertainments? [4 marks]

4. Cicero against Catiline: Cicero, *In Catilinam* 1.32-33.

Qua re secedant improbi, secernant se a bonis, unum in locum congregentur, muro denique, quod saepe iam dixi, secernantur a nobis ; desinant insidiari domi suae consuli, circumstare tribunal praetoris urbani, obsidere cum gladiis curiam, malleolos et faces ad inflammandam urbem comparare ; sit denique inscriptum in fronte unius cuiusque
5 quid de re publica sentiat. Polliceor hoc vobis, patres conscripti, tantam in nobis consulibus fore diligentiam, tantam in vobis auctoritatem, tantam in equitibus Romanis virtutem, tantam in omnibus bonis consensionem ut Catilinae profectioe omnia patefacta, inlustrata, oppressa, vindicata esse videatis.

10 Hisce ominibus, Catilina, cum summa rei publicae salute, cum tua peste ac pernicie cumque eorum exitio qui se tecum omni scelere parricidioque iunxerunt, proficiscere ad impium bellum ac nefarium. Tu, Iuppiter, qui isdem quibus haec urbs auspiciis a Romulo es constitutus, quem Statorem huius urbis atque imperi vere nominamus, hunc et huius socios a tuis ceterisque templis, a tectis urbis ac moenibus, a vita fortunisque civium
15 omnium arcebis et homines bonorum inimicos, hostis patriae, latrones Italiae scelerum foedere inter se ac nefaria societate coniunctos aeternis suppliciis vivos mortuosque mactabis.

- (a) At what point in the conspiracy was this speech delivered? [4 marks]
- (b) Translate lines 9-11 ('Hisce ominibus...nefarium'). [4 marks]
- (c) What rhetorical techniques does Cicero use to make the ending of his speech especially impressive? [8 marks]
- (d) What difference does the place where the speech was delivered make to the effectiveness of this ending? [4 marks]

SECTION B [10 marks]

Answer **one** question from this section.

5. Discuss the role of the gods in *Aeneid* 4.
 6. What, on the basis of the *Satires* you have read, do you think are the main differences between Juvenal and Horace?
 7. Discuss Tacitus' portrayal of women in *Annals* 14.
 8. What methods does Cicero use to present himself as being in the right in the Catilinarian orations you have read? Does he succeed?
-